

הבנה, הבעה ולשון לעולים חדשים
שאלון בית ספרי
באישור מפמ"ר
סמל שאלון: 075-284

תוכנית זו מיועדת לנבחנים במגזר החרדי הזכאים להיבחן בבחינות העולים על פי הגדרות משרד החינוך.

הנחיות והערות:

1. כחודש לפני הבחינה בתי הספר ישלחו טופס הזמנת שאלון וטופס אישור מפקח (באתר). את הטפסים יש לשלוח אל גב' חנה היאס, hayas.hana@gmail.com.
2. אין לשלוח את המחברות למרב"ד! ההערכה תהיה בית ספרית, ומורכבת משני חלקים:
 - I. מבחן על חלק א בשאלון מפמ"ר – 70% מהציון.
 - II. תכנית בית ספרית או היבחנות על חלק ב' בבחינה - 30% מהציון ;בחלק הבית ספרי (30%) - בתי ספר שיש להם הכרה בציון שנתי יוכלו לבחור בין שקלול ציון התלקיט לבין הגשת התלמידים לחלק ב ושקלול ציון חלק ב עם ציון חלק א.
3. הבחינה תישלח לבתי הספר שנרשמו - במועד הבחינה בעברית בשאלון הרגיל. המחווון לבדיקה יישלח יומיים לאחר הבחינה.
4. ציוני הבדיקה יישלחו במייל אל גב' חנה היאס עם מדגם של מחברות שנבדקו - תוך שמונה ימים מיום עריכת המבחן. לאחר קבלת המחברות ובדיקתן יישלח לבית הספר אישור מפקח.

בית הספר ישלח למרב"ד את הציונים עם האישור.

5. לתשומת לב: בתי ספר שבוחרים להגיש תלמיד עולה חדש להערכה חלופית עם כלל הכיתה לא ידווחו עבורו ציון לחלק זה. בכל מקרה יש להגיש עבור תלמיד עולה ציון אחד בלבד לפי סמל 075284. אין לדווח לו ציון במסגרת הערכה חלופית.

הדגשים בהוראה

- יש להתבסס על תכנית הלימודים בעברית לעולים חדשים משנת תשס"ט.
- חשוב לשלב מילון בשיעורי העברית ולהשתמש בו בהקשרים מגוונים ורלוונטיים.
- חשוב לשלב טקסטים מגוונים מתחומי דעת שונים, תוך הבטחה של היבטים ערכיים כדי לאפשר דיון מעמיק הן בקריאה, הן בכתיבה הן בשיח הדבור.
- רצוי שחומרי הלמידה יהיו אותנטיים וטבעיים ככל האפשר, יחד עם זאת יש להקפיד על עקרון ה"ספירלות" בהבנה ובהבעה. בכל שלב אין זונחים את מה שנלמד בשלב הקודם – אלא מתבססים עליו, מוסיפים עליו, מרחיבים אותו ומעמיקים בו. הספירלות יכולה להתבטא ברמת הטקסטים: אוצר המילים והביטויים, המורכבות התחבירית, אורך הטקסטים, המורכבות הרעיונית שבהם ומידת ההפשטה וההכללה. עליה ברמת הקושי תתבטא ברמת העיבוד של הטקסטים הנקראים וברמת התיווך. מומלץ לפרוס את הטקסטים הנקראים והנכתבים מן הקל לכבד, מן הקצר לארוך, מן האישי לכללי, מן המוחשי למופשט.
- חשוב לעודד למידת עמיתים, בעיקר בתהליכי כתיבה: כל עמית בקבוצה קורא, מגיב, חוקר ומסיק מסקנות.
- יש לשלב קלוזים בהוראה: השלמת חללים בקטע בנושאים מגוונים כגון: מילות קישור מסוגים שונים, שיבוץ פעלים, שמות פועל ושמות פעולה בהתאם לנדרש בהקשר.

1. הוראה והערכה בית ספרית במסגרת 30%

התלקיט ככלי לקידום ההבעה בכתיב ובעלִפה

התלקיט כולל ראיות למהלכי הלמידה ולביצועי ההבנה של הלומדים בחומר הנלמד. בתחום הדעת עברית התלקיט הוא ממהות המקצוע: תהליכי קריאה, כתיבה, בקרה ושכתוב. בתלקיט מוצגות עדויות לתהליך שהתלמיד עובר במהלך הלמידה: הטקסטים שהתלמיד קורא והמשמשים לו תשתיות לכתיבה, הטיטוטות שהתלמיד כותב, המשוב שהתלמיד מקבל מעמיתיו וממוריו, השכתוב שנעשה בעקבות המשוב שהתקבל וכמובן, התוצר הסופי.

חשוב לציין שיש דרכים שונות לקדם את ההבעה: הערכה של רכיבים מסוימים בכתיבה או הערכת התוצר כולו, משוב עמיתים, פעילות כיתתית להערכת תוצרים וליצירת תבחיני הערכה, משוב ובקרה עצמית של התלמיד וכדומה. על כן, אין הכרח שמורה יבדוק ויעריך כל שלב ושלב בתהליך העבודה. עם זאת מומלץ כי החומרים שהמורה בוחר להערכה, יוערכו במהלך כל השנה ולא יתרכזו בהערכה אחת מסכמת של התלקיט כולו. המלצות לארגון התלקיט, לתכנון מהלכי כתיבה ולהערכת תוצרי כתיבה יינתנו במסגרת ההדרכה וההשתלמויות.

במסגרת העלִיה (הערכה על ההערכה) שמקיים המנהל הפדגוגי יתבקשו המורים להגיש תלקיט המתעד את תהליך העבודה על שני תוצרי הבעה בעלִפה כמפורט בהמשך.

2 . הבנת הנקרא במסגרת 30%

במהלך שיעורי עברית יש לחשוף את התלמיד למגוון רחב של טקסטים בסוגות שונות: **מידעיים, טיעוניים ושימושיים** (הנחיות והוראות, טקסט מדריך ומפעיל). על הטקסטים להיות בנושאים שונים ובהיקפים שונים. כמו כן יש לשלב טקסטים חזותיים, לרבות **טקסטים זעירים**, כגון דבקות, מודעות ופרסומות.

העבודה על טקסטים תתמקד בפיתוח מיומנויות אורייניות בהבנת הנקרא ושאלת שאלות בממדי

ההבנה שלהלן. על שילוב שאלות עמ"ר בהוראה ובהיבחנות ראה בהמשך חוזר זה.

איתור מידע

- איתור פרטי מידע גלויים בטקסטים, הן המרכזיים הן הנלווים.
- זיהוי קשרים לוגיים גלויים, כגון זמן, סיבה ותוצאה, הכללה ופירוט, הסתייגות, השוואה
- ארגון מחדש של פרטי המידע בטקסט, כגון סידור מידע ברצף, שיבוץ מידע בטבלה הבנה
- הבנת מטרת הטקסט
- הבנת נושא הטקסט
- הבנת הרעיון המרכזי של הטקסט
- הבנת עמדות שונות המוצגות בטקסט
- הבנת קשרים לוגיים שאינם גלויים, כגון סיבתיות, הכללה ופירוט, השתלשלות עניינים, השוואה
- הבנת משמעות של מילים ושל צירופים מתוך הקשר
- הבנת אזכורים
- יצירת הכללות ופירוט
- השוואה
- מיזוג של פרטי מידע מן הטקסט/ים
- הסקת מסקנות מן הטקסט כולו ומחלקים ממנו

הערכה ושיקוף

- הערכת תוכן הטקסט (טענות, אמירות, עמדות)
- השוואה או קישור בין המידע והרעיונות שבטקסט ובין ידע חיצוני, ניסיון אישי או עמדות של הקוראים
- העלאת השערות בנוגע לטקסט
- הצגת טיעונים מחוץ לטקסט ו/או הצגת הוכחות שמחוץ לטקסט לשם ביסוס
- הערכת מידת הרלוונטיות של פיסת מידע
- עימות המידע שבטקסט עם קודים חברתיים, מוסריים
- שימוש במידע העולה מן הטקסט/ים להקשרים, למצבים אחרים

הערות:

- הוראת הבנת הנקרא משותפת ל-30% ל-70%. אשר על כן מומלץ לבנות תוכנית ספירלית רב שנתית (י-י"א/י"ב).
- לעיסוק שיטתי בטקסטים מנקודות ראות שונות בהבנת הנקרא, לרבות התמקדות באוצר מילים, יש חשיבות רבה ברכישת שפה. על כן יש להקפיד על קריאה של לפחות טקסט אחד בשבוע (בכיתה או בבית, בעבודה משותפת או בעבודה עצמית) וכ-20 טקסטים בשנה. חשוב שהטקסטים יהיו בהיקפים שונים ובסוגות השונות.

הבעה בכתב במסגרת 30%

הוראת תחום ההבעה בכתב היא ספירלית. נושאים רבים חוזרים ונלמדים ברמות שונות של העמקה ושל מורכבות בהתאם לשכבת הגיל ולרמת בקיאותו בשפה העברית של התלמיד העולה החדש. על כן חשוב שהמטלות תהיינה מדורגות ומותאמות. על הכתיבה להיות תהליכית ומלווה בתהליכי ויסות, משוב, טיוט ובקרה.

בנסיבות טבעיות הכתיבה נעשית בדרך כלל מתוך מניע כלשהו. לכן רצוי להקדים לכתיבה פעילות שתיצור הניעה (מוטיבציה) אצל הכותבים ותייצר סיטואציה רלוונטית לכתיבה. על הכתיבה להיות לנמען אמיתי (שאינו רק המורה הבודק את הכתיבה) ולמטרה אותנטית הנוגעת לעולמו של התלמיד. כדאי להימנע מהוראת כתיבה באמצעות תבניות קבועות ומהערכה המתמקדת בתקינות הלשונית ובניסוח בלבד או בעיקר.

הבעה בכתב במסגרת 30% לתלמידים שהעברית אינה שפת האם שלהם כוללת כתיבה בסוגות שונות ולמטרות שונות, כתיבה בזיקה לטקסטים או שאינה בזיקה לטקסטים, כגון **הבעת עמדה והנמקתה**; **מכתב** לנמענים שונים בנסיבות אותנטיות כגון כתיבת מכתב תודה, מכתב תלונה, **נייר עמדה**, **המלצה** על ספר וכדומה. בשלב זה יילמדו גם עקרונות ה**סיכום** של טקסט אחד או יותר. יש לתרגל עם התלמיד כתיבה בהיקפים שונים החל בכתיבת **תשובה לשאלה** ועד כתיבה רחבת היקף וכן מהלכי כתיבה קצרי טווח לצד מהלכים ארוכי טווח.

פירוט ממדי ההערכה להבעה בכתב

כללי, הבנת המטלה

- היענות למאפייני הסוגה
- מודעות לנמען: שילוב המידע הדרוש לנמען לשם הבנת הטקסט
- עמידה בהיקף הכתיבה הנדרש

תוכן ומבנה

- מיצוי התוכן: פירוט / צמצום, הצגת מורכבות רעיונית, הצגת נקודות ראות שונות וכדומה
- הימנעות ממידע עודף
- יצירת טקסט עצמאי (שאינו תלוי בטקסט אחר): טקסט המכיל את המידע הדרוש לקורא כדי להבין את הטקסט

- יצירת לכידות רעיונית
- קישור בין משפטים ובין פסקות ; חזרות לקסיקליות, אזכורים

לשון

- שמירה על משלב לשון הולם
- אוצר מילים : עושר לשוני ודיוק במשמעות
- תחביר : מבנה משפט תקין, התאם דקדוקי (מין, מספר, זמן, גוף ויידוע), שימוש תקין במילות יחס ובמילות קישור
- פיסוק : שימוש הולם בסימני הפיסוק
- כתיב נכון
- מומלץ לשלב בתהליך הלמידה עקרונות של למידה מתוך עניין ולאפשר לתלמיד לבחור את נושא הכתיבה של לפחות אחד מהחיבורים.

הבעה בעל־פה במסגרת 30%

תחום ההבעה בעל־פה הוא חלק מתוכנית הלימודים של המקצוע עברית כשפה שנייה. מטרתו הפדגוגית היא לפתח כישורי תקשורת ולהביא תלמידים שעברית אינה שפת אמם לכדי שימוש מושכל בעל־פה במגוון רחב של סוגי לשון, למטרות שונות ובהקשרים חברתיים מגוונים. יש לכלול את ההבעה בעל־פה במערך ההוראה וללמדה באופן שיטתי בהיקף של כ-40% מסך שעות ההוראה במסגרת זו.

הוראת ההבעה בעל־פה תתמקד בשלוש סוגות מרכזיות: **ריאיון** - שיחה של שאלות ותשובות; **שיח מתוכנן** מחיי היום־יום, חיי החברה או נושאים אישיים, דיון, פתרון בעיות או דילמות באמצעות עבודה בקבוצות, משחק תפקידים וכדומה; **הרצאת דברים (פרזנטציה)** בנושאים מתחומים שונים בעלי ערך תרבותי או אישי, כגון חוויות העלייה וההיקלטות בארץ, אקטואליה ומעורבות חברתית.

במהלך שיעורי העברית חשוב לייצר הזדמנויות לאינטראקציה הכוללת האזנה ודיבור לשם פיתוח היכולת התקשורתית ופיתוח מודעות לכללי הדיבור תוך הכרת הקודים החברתיים-התרבותיים ונורמות ההתנהגות הנהוגות בדיבור בציבור. חשוב לתרגל פענוח תכנים בהאזנה לקטעי אודיו, קטעי קריאה וכדומה. אורך הקטעים ורמתם יותאמו לרמת התלמידים ולתחומי העניין שלהם.

מסגרת ההערכה הבית־ספרית תכלול השתתפות בשיחה או בדיון מתוכנן, פרזנטציה של נושא לימודי והדמיה של אירועים תקשורתיים. כל אלו יתועדו בתלקיט ויכללו תהליכי הוראה ובקרה: מחווניים ומשובים.

בתלקיט יוצגו שני תוצרים מתחום ההבעה בעלפה הכוללים עדויות לתהליך ההוראה ולקידום התלמיד :

- ✓ נימוקים לבחירת נושא; תהליכי מיזוג מקורות המידע בנושא הנבחר; ראשי הפרקים (לפרזנטציה) /שאלות (לריאיון)
- ✓ תוצר סופי - פרזנטציה / ריאיון; משוב עמיתים ו/או משוב המורה; רפלקציה אישית על התהליך
- ✓ אביזרים נלווים: מצגת, תמונות, שאלות לריאיון וכדומה

צוותי ההוראה יוכלו לבחור בהתאם לשיקוליהם משימות מתאימות נוספות/אחרות המפתחות את ההבעה בעלפה של תלמידיהם וכוללות תהליכי הוראה, תוצר סופי ורפלקציה.

פרקי הלשון במסגרת 30%

ברכישת שפת אם הילד רוכש חוקי לשון בצורה טבעית ללא הוראה מפורשת. לעומת זאת העולים החדשים, גם אם הם נמצאים בחברה דוברת עברית, זקוקים להוראה מפורשת של הדקדוק שתהיה יעילה ואפקטיבית. על התלמיד להכיר מונחים לשוניים כגון: נושא, נושא, שם עצם, שורש, בניין ודומיהם אך הוא לא יידרש להגדירם.

את פרקי התחביר יוכל המורה להעריך באמצעות עבודות כיתה או מבדקים.

פירוט הנושאים הלשוניים : (הנושאים המובאים להלן הם פרקים נבחרים שיעניקו לתלמיד מושגים בסיסיים בתורת התחביר ויעמדו על תרומת הידע התחבירי להבנה ולכתיבה).

נושאים	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאל	הדגשים
שם העצם	- מינו של שם העצם: זכר, נקבה - שמות ללא צורת יחיד, כגון שמים, מים		מומלץ ללמד את מין שם העצם בצמוד לשם התואר (ביצירת צירופי שם ותוארו).
	- צורני ריבוי השם סים / סות לזכר ולנקבה, כגון: ילד - ילדים, ילדה - ילדות - צורות ריבוי החורגות מהמערכת, כגון: שולחן - שולחנות, ביצה - ביצים	הפוך את הצירופים האלה לצורת רבים: קטע קשה, אגדה מוסיקלית, ביצה רכה	
	צורות הזוגי, כגון: עיניים, שפתיים, מכנסיים, מספריים	בחר במילה המתאימה: בעברית יש הרבה מילים/מילות קשות.	
	מילים שכיחות בזכר או בנקבה שאין להן סממן חיצוני של המין, כגון: דרך, רוח, חצר, אבן, ארץ, עיר, לילה.		
	- נטיית השייכות של שם העצם ביחיד - המרת כינוי חבור לפרוד וההפך	הפוך למילה אחת את המודגש בקו: הדרך שלנו ארוכה.	מומלץ להורות את זיהוי נטיות השם במילון.
	נטיית השייכות של שם העצם ברבים, המרת כינוי חבור לפרוד וההפך	הפוך למילה אחת את המודגש בקו: הילדים שלי לומדים בתיכון.	
	יידוע השם: ה"א היידוע, כינוי שייכות, שם פרטי מילות היחס + תווית יידוע: בבית לעומת מהבית		

נושאים	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאול	הדגשים
שם התואר	התאמת שם התואר לשם העצם במין, במספר וביידוע	הקף את הצורה הנכונה: רשויות מקומיים/מקומיות	תידרש תקינות לשונית ברמת הצירוף וברמת המשפט
הפועל	- זיהוי הפועל במשפט ובפסקה - בניית פועל והתאמתו לנושא - זמני הפועל, הגופים וצורני הנטייה	לפניך המשפט: בשנה הבאה ייפתחו סניפים חדשים במרכז המסחרי. א. סמן את הפועל במשפט. ב. הפוך את המשפט לזמן עבר, פתח במילים בשנה שעברה.	יש ללמד את עקרון מציאת הפועל במשפט על פי מאפייניו: נטייה בזמן ובגוף נושא השורש יילמד כמכנה משותף לפועל ולשם, כגון משפחות מילים.
שם הפועל	בניית שם הפועל ושיבוצו במשפט או בקטע	שבץ את שם הפועל על פי השורשים שבסוגריים. מטרת הפגישות עם הנשיא האמריקני הייתה _____ (ת-ר-ם) למערכת היחסים בין המדינות.	הסוגה של לשון ההוראות וההנחיות היא גורם מזמן להוראת שם הפועל או חזרה עליו.
מילות היחס	יש לדעת את נטיית מילות היחס האלה: עלידי, את, ב-, מן, של, אצל, על-יד/לד, עם, את, בשביל, ל-, אֶל, על, מעל, אחרי, מאחורי, לפני, בלעדי, מתחת	שבץ את מילת היחס החסרה בהטיית הגוף הנכונה. 1. כלבים וסוסים מופיעים במלחמות, קשה לתעד סיפורי מלחמה _____ (בלעדי). 2. בעלי חיים מעוררים עניין, לכן רבים מנצלים _____ (את) לבידור ולפרסום.	מומלץ לתרגל את הנושא בצורה הדרגתית: תרגול בליווי מחסן מילות יחס לשיבוץ בנטייה הנכונה; מעבר לקטעים שבהם יידרש שיבוץ מילות יחס ללא מחסן מילים.
	מילת יחס אֶת לפני מושא ישיר מיודע, כגון: תן לי את הספר.		תלמידים עולים המתרגמים משפת אם שבה אין יידוע, נוטים להשמיט את מילת היחס.
	מילות היחס המוצרכות לפועל כגון: לעזור ל-, להשתמש ב- לנסוע ל/אל (פעלי התנועה), לדון ב- ודומיהם	כתוב את מילת היחס החסרה מחסור במזון בריא מפריע _____ התפתחות הילד.	מילות היחס המוצרכות, המתקשרות לפועל יילמדו בצמידות לפועל

		• הכרת עמודי המשפט הפועלי: הנושא והנשוא • התאמת הנושא לנושא בזמן ובגוף	תחביר משפט פועלי
	במשפט שלפניך סדר המילים מבולבל. סדר את המילים למשפט תקין. בשנת / האינפלציה / לשנים עשר / 1993 / אחוזים / הגיעה	• יצירת משפטים בעלי סדר מילים תקין והגיוני • המרה בין צורת החיווי למשפט שאלה וההפך	סדר המילים במשפט
	שבץ את כינוי הגוף (הוא, היא, הם, הן) המתאים: 1. כיום אחד הפתרונות לשעמום _____ משחקי המחשב הקבוצתיים. 2. המטרה שלי _____ להצליח בלימודים.	• הכרת עמודי המשפט השמני: הנושא והנשוא; • האוגד מסוג כינוי הגוף בלבד • התאמת האוגד (מסוג כינוי גוף) לנושא במין ובמספר	משפט שמני
את הקשרים הלוגיים יש להורות ברמת המשפט, הפסקה והטקסט השלם לצורכי ההבנה וההפקה של הטקסטים. יש לעמוד על השימוש המדויק של מילות הקישור במשפט ולהימנע משינון בעל פה של טבלאות קשרים למיניהן.	השלם את מילת הוויתור המתאימה: _____ מזג האוויר הסוער הטיול יתקיים. מזג האוויר סוער, _____ יתקיים הטיול. הטיול יתקיים _____ שמזג האוויר סוער.	• הבנת התפקיד הרטורי והשימוש הנכון בקשרים הלוגיים במשפטים וביחידות השיח. הנבחן יידרש לקשרים האלה: תנאי (קיים בלבד) סיבה ותוצאה, ויתור, ניגוד, השוואה, תכלית, זמן והוספה. • הכרת השימוש בקשרים הלוגיים המופיעים לפני שם העצם ולפני פסוקית-בתחילת המשפט ובאמצעו	קשרים לוגיים
	לפניך דרשיח. הוסף פיסוק מתאים במקומות החסרים.	נקודה, סימן שאלה, סימן קריאה	סימני פיסוק

מערכת הצורות: הפועל והשם במסגרת ה־30%

נושאים	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאול	הדגשים
הפועל	• גזרת השלמים (לרבות מרובעים): שורש, צורני נטייה, זמן, גוף, הכרת שמות הבניינים וצורני הבניין, הזמן והגוף • הכרת דרכי הנטייה (זמנים וגופים) בשבעת הבניינים • נטייה ושיבוץ של פעלים (על פי שורש או שם פועל נתונים) במשפט וביחידת שיח • שימוש תקין בצורות הפועל, כגון צורת העתיד בגוף ראשון	כתוב את הפועל המתאים לפי צורת שם הפועל שבסוגריים. 1. המורה _____ (לאפשר) לתלמידותיה מבחן חוזר בשבוע הבא. 2. האם כבר _____ (ל-ט-ף) את התינוק? 3. הגורם העיקרי אשר _____ בחרו בצורה הנכונה: אני אצביע/יצביע לכנסת.	לא יידרש ניתוח של פעלים לשורש ולבניין, אלא שיבוץ בתוך הקשר על פי שורש או שם פועל נתונים.
משמעות הבניינים	• פעיל-סביל: המרה ושיבוץ	הפוך את המשפט שלפניך מפעיל לסביל: בית הספר ערך כינוס לרגל סיום מסכת.	כותרות העיתונות מזמנות עיסוק בשימושיו הרטוריים של הסביל
השם	• דרכי יצירת שמות בעברית: שורש ומשקל, בסיס + צורן סופי - הכרת משמעויות צורנים סופיים רווחים: סָן סִי סִית סוֹן סוֹת	איזה מהשמות שלפניך נבנה בדרך של שורש ומשקל: - ילדון - פתרון - דובון - הליכון הצע שם עברי ל"וויז" הבנוי מבסיס וצורן סופי או משורש ומשקל.	הדגש הוא על הכרת דרכי בניית השמות בעברית ועל הצורנים הסופיים היוצרים משמעות לקסיקלית. אין צורך בשינון משמעות המשקלים.

3 . מפרט התכנים לשאלוני הבגרות החיצוניים

3.1 שאלון 30% לנבחנים אקסטרניים, לנבחני משנה ולמשפרי ציון (חלק שני בתוך

שאלון 75284)

מבנה השאלון:

הפרק	משקל	הדגשים
הבנת הנקרא	35%	הבחינה תכלול עד שלושה טקסטים בהיקף כולל של כ-500 מילים. לכל טקסט יהיו שאלות בנפרד וכן שאלות של מיזוג מידע מכל הטקסטים או מחלקם. תיתכן שאלת עמ"ר. הדגש בהערכת שאלה זאת יהיה ההיענות למטלה ואופן ההתנסחות
הבעה בכתב	15%	היקף הכתיבה הנדרש הוא כ-150 מילים. בפרק זה יוכל הנבחן לבחור נושא אחד לכתיבה מבין שניים. ייתכן כי נושאי הכתיבה או אחד מהם יהיה בזיקה לטקסטים מפרק
מערכת הצורות: הפועל והשם	20%	בפרקים אלה לא תינתן בחירה.
שם המספר ומילות היחס	5%	
תחביר	25%	

משך הבחינה : שעתיים

חומר עזר מותר לשימוש : מילון או מילוניית אלקטרונית שפת אם-עברית, עברית-שפת אם או כל מילון בעברית. אלה מותרים לשימוש לעולים חדשים ולתושבים חוזרים ברמות ב רג.

נבחנים מותאמים: שאלון זה הוא שאלון בסיס והוא מותאם גם לנבחנים הזכאים להתאמה של שאלון מותאם. כלומר, לשאלון זה אין מצורפת טבלת התאמה ואין חלופה נפרדת לנבחנים מותאמים.

3.2 שאלון 70% לעולים חדשים ולתושבים חוזרים (סמל 75284)

בשאלון הבגרות הנבחן נדרש לענות על שאלות בתחום ההבנה וההבעה ועל שאלות מפרקי הלשון והתחביר.

פרקי הלשון ישולבו בהוראה ובהערכה בתוך הקשר לא כמטרה בפני עצמה אלא כחלק מפיתוח מיומנויות לשוניות בדיבור ובכתיבה. הציפייה היא שהלומד יעסוק בכל תחומי הלשון בר זמנית.

לומד השפה השנייה צריך לרכוש את הידע כחלק מלימוד השפה. עליו לדעת להשתמש בענפי הלשון בכלל ובדקדוק בפרט תוך כדי העיסוק בדיבור ובכתיבה והם יסייעו לו בהבנת הנקרא והנשמע.

מבנה שאלון 70%:

פרקים	נושאים	ממדים	דגשים	משקל
הבנת הנקרא	במרכז הפרק יעמדו טקסטים מסוגים ובסוגות אלה:	- ממדי ההבנה - איתור מידע: - נגישות ואחזור מידע בתוך הטקסטים - מיון מידע - הבנה: - ייצוג של משמעות מילולית - אינטגרציה והסקת מסקנות - הערכה ושיקוף: - הבעת דעה והנמקתה - הערכת האיכות והמהימנות - הערכה של תוכן וצורה - זיהוי של עימות והתמודדות עמו	פרק הבנת הנקרא בשאלון הבגרות יכלול שניים עד שלושה טקסטים. ייתכנו טקסטים זעירים, כגון פרסומות, מודעות, פתגמים וטקסטים שאינם רציפים, בהיקף כולל של כ- 900 מילים.	30%
	- טקסט מידע (רציף או שאינו רציף) - טקסט טיעון	- הערכת האיכות והמהימנות - הערכה של תוכן וצורה - זיהוי של עימות והתמודדות עמו - תיתכנה שאלות על אוצר מילים וביטויים הקשרי מן הטקסטים.	- פרק ההבנה יכלול שאלות בזיקה לכל אחד מהטקסטים וכן שאלות של מיזוג מידע. - השאלות תהיינה בממדי ההבנה השונים. תיתכן שאלת עמ"ר. - יש לעסוק בפיתוח אוצר מילים מתוך הקשר	

פרקים	נושאים	ממדים	דגשים	משק
הבעה בכתב	כתיבה ממוזגת של שני טקסטים מסוגים שונים בהתאם לדרישות המטלה ולמטרותיה.	- ממדי הערכת הכתיבה - תוכן המידע: תמציתיות ודיוק - ארגון המידע: עצמאיות הטקסט, לכידות וקישוריות, שזירה בין רעיונות משותפים לצד הייחודיות שבכל טקסט - אזכור מקורות המידע בגוף הסיכום ובסופו שימוש בדרכי מסירה	- היקף הכתיבה הנדרש הוא כ- 150 מילים. - בהערכת הכתיבה זכאי התלמיד העולה (למעט תלמידים רמה א) להתעלמות משגיאות כתיב, אך יש לתת לכך מקום בהוראה.	20%
לשון	- תחביר ומערכת הצורות - תקינות בשימוש בשם המספר ובמילות היחס	זיהוי הבנה המרה בנייה פירוק תקינות היבט פונקציונלי	התשאול בפרקי הדקדוק יתבסס בעיקרו על מטרות פונקציונליות תקשורתיות ולא רק על ההיבט המבני הפורמלי.	50%

משך הבחינה : שלוש שעות

נבחנים בעולם הישן: נבחני משנה אשר רוצים לשפר ציון או להשלים היבחנות לזכאות לתעודת בגרות, ייבחנו בשאלון 75284.

מפרט התכנים:

הבנת הנקרא והבעה בכתב

פרק **ההבנה וההבעה** במבחן יתמקד בטקסט המידעי ובטקסט הטיעון לרבות טקסטים היצגיים- חזותיים. ייכללו שאלות בממדי ההבנה השונים, לרבות מטלה של כתיבה ממזגת. להלן הנושאים שיעמדו במוקד פרק זה:

- הבנת תוכן הטקסט ברמות נגישות שונות: מהרמה שבה המידע מצוי באופן מפורש בטקסט ועד לרמת פרשנות והסקת מסקנות על סמך הכתוב בטקסט.
- זיהוי הנושא המשותף וזיהוי נקודות הדמיון והשוני בין הטקסטים
- שאלות על משמעות של מילים וביטויים על סמך ההקשר הטקסטואלי
- יצירת הכללות והסקת מסקנות מתוך המידע בעזרת זיהוי הקשרים בטקסטים
- זיהוי היחסים בין פרטי מידע בטקסטים השונים, לדוגמה יחס של הכללה ופירוט, עימות, הוספה, הדגמה ועוד
- קישור בין פרט מידע לבין המקור או המקום שבו הופיע (כגון לדעת מי אמר מה)
- זיהוי והבחנה בין דעה לעובדה ועוד
- זיהוי מאפייני המקור (סוג המקור, המחבר, נקודת המבט, האמינות וכו') והשימוש בהם בצורה מושכלת בעת הכתיבה
- פענוח ייצוג גרפי והסקת מסקנות
- כתיבה של תשובה מיטבית להבעת עמדה מנומקת ומשכנעת
- כתיבה ממזגת בין כמה טקסטים **בהתאם לדרישות המטלה ולמטרותיה**.

מטלת המיזוג בוחנת את יכולת ההבעה בכתב בד בבד עם הבנה מעמיקה של הטקסטים. אלה יתבטאו במיומנויות האלה:

- בנייה מחודשת של הטקסטים המקוריים בהתאם למטרות המיזוג;
 - ניסוח מכליל של מידע משותף מהטקסטים;
 - השמטת מידע שאינו רלוונטי.
- בתוך כך יש להקפיד על העקרונות הללו:
- נאמנות למקורות המידע,
 - העתקה מושכלת וביצוע תעקיף (פרפרזה) והימנעות מהעתקה גורפת,
 - אזכור מקוצר של מקורות המידע בגוף הטקסט ורישום ביבליוגרפי על פי המוסכמות האקדמיות,
 - שימוש מותאם בדרכי המסירה שונות,
 - שמירה על משלב לשון הולם המתאים לשפה הכתובה.

ת ח ב י ר ^{1 2} במסגרת 70%			
נושאים	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאול	הדגשים
צירופים	פירוק, הרכבה ויצירה של המבנים האלה: • צירופי סמיכות: השינויים החלים בנסמך; • ריבוי הסמיכות; פירוק הסמיכות; יידוע הסמיכות • צירופי סמיכות ושם תואר • צירופי שם עצם ותואר: יידוע הצירוף, ריבוי הצירוף • התאמת הפועל או האוגד לצירוף הסמיכות	כתוב את צירוף הסמיכות על פני המילים שבסוגריים: את נושא התקינות הלשונית בצירופי הסמיכות ובצירופי שם עצם ותואר. יילמד במסגרת התקינות הלשונית. עמדה שלילית כלפי (חברים + קבוצה) יוצרת מתחים. בחר בצורה הנכונה: ועד העובדים החליטו / החליט.	יש לשלב במהלך ההוראה את נושא התקינות הלשונית בצירופי הסמיכות ובצירופי שם עצם ותואר. יילמד במסגרת התקינות הלשונית.
עמודי המשפט (הפועלי והשמני)	• הכרת עיקרי המשפט: הנושא, הנשוא, משלימי השם ומשלימי הפועל, לרבות חלקים כוללים בקשרים של ריבוי, ניגוד, ברירה		פרטי הלשון ישולבו בהוראה ובלמידה בתוך הקשר ויודגש הקשר בין המבנה התחבירי והסיטואציה התקשורתית
המשפט השמני	האוגד ונטיותיו: • הפועל 'להיות' בעבר ובעתיד • כינויי הגוף (הוא, היא, הם, הן)	שבץ את הפועל 'להיות' בצורתו הנכונה: בעתיד התחבורה הציבורית זולה יותר. הפוך את המשפט ללשון עבר: העלייה לישראל היא התחלה חדשה.	

¹ הוראת התחביר היא מנקודת מבט פונקציונלית, קרי לצורך זיהוי הרצף הלוגי במשפט ובטקסט וכן לצורך כתיבה במשלבי לשון שונים (המרות).

רציונל להוראה ודוגמאות מתוך: בליבוים, ר' (תשנ"ה). תחביר+, אקדמון, ירושלים: האוניברסיטה העברית. הדגש בהוראת התחביר יהיה על ההיבט הפונקציונלי. הדגשת הקשר בין המבנה התחבירי ובין הסיטואציה התקשורתית (ברוח תכנית הלימודים עברית כשפה שנייה, תשס"ט: 72).

נושאים	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאול	הדגשים
משפטי קיום ומשפטי שייכות	זיהוי, המרה והשלמה של משפטי קיום ומשפטי שייכות: משפטי קיום (יש/אין) בהווה, בעבר ובעתיד; משפטי שייכות יש/אין בהווה, בעבר ובעתיד; צורות השלילה של 'אין' בנטיות הגוף השונות	כתוב את המשפטים בזמן עבר ובזמן עתיד. - האם אין לכם רשימת ספרים חדשים? - יש לעולים החדשים זכויות.	
מבנים תחביריים במשפט וביחידת השיח	- המרה בין סוגי המשפטים: פשוט, מחובר ומורכב תוך שמירה על המשמעות הלוגית של המשפט ושימוש תקין במילות הקישור - פירוק משפטים למשפטים עצמאיים והרכבת משפטים ליחידות שיח. הערה: התלמיד יכיר משפטים מכל הסוגים: פשוט, איחוי, מורכב, לרבות משפטים בעלי חלקים כוללים, משפט בעל נושא סתמי. התלמיד לא יידרש לסיווג תחבירי פורמלי של סוגי המשפטים.	פרק את המשפט שלפניך לארבעה משפטים: כדי לשמור על טוהר הבחינות בתש"ף קרא שר החינוך למורים להשריש בתלמידים את ערכי היושר כך שהם יעדיפו את הציון האמיתי על הערכה כוזבת ויתכוננו היטב. חבר את שני המשפטים למשפט אחד, הוסף מילת קישור מתאימה: - רבים מעדיפים להשתמש ברכב פרטי. - מחיר הדלק בישראל התייקר לאחרונה.	- ההתמקדות היא בשימוש התקין ובמשמעות הסמנטית של הקשרים בתוך הקשר במסגרת המשפט או יחידת השיח - שיבוץ והמרות. - תידרש תקינות תחבירית הנדרשת בדיבור יום יומי, בתקשורת בין אישית, בדיבור בציבור ובכתיבה. - יידרש זיהוי שיבושים תחביריים ותיקונם
משפטי לוואי	הקשרים: ש', אשר, ה"א הזיקה, היוצרים פסוקיות לוואי, המרחיבות את שם העצם.		

נושאים	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאול	הדגשים
משפטי תנאי	• תנאי קיים: בלי/בלא, ללא, אם • תנאי בטל: לו, אילו, לולא, אילולא	השלם את המשפט: 1. אם _____, לא הולכים לעבודה. 2. נחזור למשא ומתן, אם _____. 3. אילו _____, היית מסיים את הבחינה בזמן.	• לימוד התנאי הבטל כמזמן עיסוק בסיטואציות תקשורתיות של התנצלות, הבעת משאלה, חרטה. • ידע נדרש בתורת הצורות: תנאי בטל מחייב את נטיית הפועל בעבר או נטיית הפועל היה בעבר
משפטי סיבה ותוצאה	• לפני שם העצם: בגלל ה_____ • פסוקית סיבה (במשפט מחובר או מורכב) הבאה בתחילת המשפט או באמצעו: משום ש, מכיוון ש, מאחר ש, כי, לכן, לפיכך, על כן, בעקבות זאת	השלם מילת סיבה מתאימה: - _____ השביתה הספרייה סגורה - הספרייה סגורה _____ יש שביתה. - יש שביתה, _____ הספרייה סגורה.	
משפטי ויתור	פסוקית ויתור הבאה בתחילת המשפט או באמצעו: אבל, אך, בכל זאת, למרות, על אף, על פי ש, על אף ש, גם אם, אף על פי כן, עם זאת	השלם מילת קישור מתאימה: - לא הצלחתי לדבר אתו _____ שניסיתי. - _____ ניסיונותיי לא הצלחתי לדבר אתו. העתק את ההשלמה המתאימה: אף על פי שכולנו יודעים לצחוק - - איננו מרבים לעשות זאת. - אנו נהנים לצחוק מבדיחות. - ההומור מסייע לנו רבות.	

נושאים	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאול	הדגשים
משפטי הסתייגות	משפטי אומנם... אבל...	שבץ את המשפטים במבנה של אומנם.... אבל.... - אינני בקיא בשפה - למדתי שנתיים באולפן עברית	
משפטי ניגוד והשוואה	- לפני שם העצם : בניגוד ל- , בהשוואה ל-, לעומת ה- - בין משפטים (במורכב, במחובר) או בראש המשפט (במורכב) : כמו, כמו ש... כשם ש... כך - משפטי לא ___ אלא ___ (במשפט בעל חלקים כוללים)	השלם את המשפטים : 1. עברתי את הבחינה, אבל _____ 2. אינני מדבר עברית, אלא _____ 3. _____ אלא בתל אביב. 4. קשה לי להתבטא בעברית, לעומת זאת _____	
משפטי תכלית	- לפני שם עצם : למען, לשם - כדי/בשביל + שם פועל - כדי ש- לפני פועל בעתיד	השלם את המשפטים : 1. עלינו לארץ ישראל כדי _____ 2. עלינו לארץ ישראל כדי ש _____	
משפטי הוספה והדגשה	שימוש תקין בקשרים : ו, גם, בנוסף על כך, זאת ועוד, יתר על כן, יתרה מזו, לא רק... אלא גם...	נסח מחדש את המשפט והשתמש באחד מהביטויים : לא רק ; לא רק... אלא גם ; גם הרווחנו כסף וגם נהנינו.	הוראת משפטי ההוספה וההדגשה מוזמנת עיסוק במבנים להוספת נימוקים ולביסוס כתיבת הטיעון, לדוגמה
משפטי זמן	יש להזכיר את מילות הזמן המתאייחסות לנקודת זמן ספציפית עצמאית הנלמדות בפריטים לקסיקליים : היום, מחר, לעתים, עתה, אשתקד, מעולם, לעולם, קודם לכן וכדומה.	כתוב את ביטויי הזמן שבסוגריים במקום הנכון : כשעזבתי את ביתי ועליתי לארץ ישראל ידעתי שלא אראה את בני משפחתי שנשארו במולדת הישנה, ובכל זאת _____ לא הרגשתי טוב יותר. (מעולם/לעולם)	

נושאים	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאול	הדגשים
משפטי תוכן	פסוקית נושא הפותחת ב-ש, כי, מילת שאלה פסוקית נושא המתייחסת לפועל סביל פסוקית נושא שבראשה מילות השעבוד מה ש... מי ש...	כתוב את המשפט מחדש, פתח בצירוף "מי ש..." אם אתם צוחקים לעתים קרובות, אתם רואים את העולם בדרך נעימה.	יש ללמד את ההבחנה בין מילת השעבוד 'כי' כמילת סיבה לבין 'כי' כמילת שעבוד הפותחת פסוקית תוכן.
מבנים תחביריים מודליים	שימוש (שיבוץ והמרות) בצורת שם הפועל במבנים מודליים המביעים עמדה, הזהרה, המלצה או הוראה: צריך, אפשר, אסור, מותר, כדאי, חשוב, רצוי, מקובל + שם פועל	- כתוב תקנון למטייל בשמורות הטבע המכיל שתי המלצות ואזהרה אחת. - כתוב שלושה חוקים לחציית כביש. השתמש באחת המילים: אסור, מותר, אפשר, רצוי	העיסוק בשם הפועל מזמן עיסוק בסוגה של לשון ההוראות וההנחיות.
דיבור ישיר ודיבור עקיף	זיהוי, המרה ופיסוק	לפניך פנייה, העבר למומחים. "שמי ליאור ואני בת. האם כדאי לי לשנות את שמי לליאורה?" פתח במילים: הבחורה כותבת ש	תפקיד פונקציונאלי כחלק מדרכי מסירת הדיבור
תקינות תחבירית	זיהוי מבנים תחביריים (ברמת הצירוף או המשפט) משובשים ותיקונים, לרבות הסבר השיבוש או הבחירה במבנה התקין	לפניך משפטים, ובכל אחד מהם שיבוש לשון. תקן את השיבוש וכתוב כל משפט בצורה התקינה. 1. שמות פרטיים של תינוקות נרשמות בתעודה 2. הפער בין הרצונות הייתה הבעיה העיקרית 3. כובע טמבל וסנדלים היו פרטי לבוש טיפוסיים בשנות ה-50.	

מערכת הצורות: הפועל והשם במסגרת 70%			
נושא	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאול	הדגשים
הפועל	• זיהוי שורשים, הטיה ושיבוץ בתוך הקשר של פעלים, שמות פועל ושמות פעולה בבניינים השונים (לתלמיד ייתן השורש או שם הפועל) מהגזרות האלה: שלמים (לרבות מרובעים), חסרי פ"נ, חסרי פ"צ, נחי פ"א, נחי פ"יו, נחי ל"י/ה, נחי ל"א, נחי ע"ו, ולרבות שורשים מגזרת הכפולים הניטים על דרך השלמים • זיהוי, שיבוץ והמרה של צורות הפועל מפעיל לסביל ולהפך	כתוב את הפועל או השם המתאימים לפי צורת שם הפועל או השורש שבסוגריים. התלמידים מקבלים _____ (י-ד-ע) רבות בספרייה במהלך השיעור. הם גם _____ (לצפות) במצגות שונות. עם זאת המורים _____ (להעיד) על כך שבשיעורי מתמטיקה יש פחות תלמידים אשר (להשתמש) בשירותי הספרייה. אחת ה _____ (י-צ-ע) להתמודדות עם הבעיה היא שילוב יישומי הספרייה כחלק מהשיעור. מחקרים מצאו שחלק מההורים _____ (להתנגד) לשיטת החינוך הסמכותי. הם נגד קביעת כללים ו _____ הבעיה היא שילדיהם אינם _____ (ס-ג-ל) לציית להוראות בית הספר.	התלמיד ידע לזהות שורשים בפעלים ובשמות שבהם צורת השורש מתקיימת באחת מנטיותיו. לדוגמה: קמתי-לקום ייתכנו פעלים מגזרת ע"ע הנוטים על דרך השלמים ושורשים בעלי עיצורים גרוניים שאינם משפיעים על ההגייה. ייתנו גם שאלות על פעלים ושמות יחד.
השם	• ניתוח ומיון של שמות לפי שורש ומשקל (מכל הגזרות המפורטות לעיל), בסיס וצורן (תחילי וסופי) • עמידה על משמעויות המשקלים: מקטל, מקטלה, מקטל, מקטלה, קטל, קטלת, קטלון	- מיון את השמות שלפניך בטבלה לפי דרך תצורתם: - ילדות; שימוש; מילון; התפתחות - לפניך שני שמות: מלון, שעון מה מציינת הנו"ן הסופית בכל שם? - לפניך שני צירופים: שם גלותי, חייל סדיר - מה ההבדל בין דרכי התצורה של השמות המודגשים?	אין לדרוש שינון של משקלים ומשמעויותיהם. הצורנים הסופיים יילמדו כיוצרי ערך לקסיקלי חדש. מומלץ לתרגל המרה של פועל - שם פועל - שם פעולה בתוך הקשר (אין הכרח לשמור על הבניין) תוך התייחסות להיבט הסמנטי.

נושאים	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאול	הדגשים
השם (המשך)	- יצירת שמות בעברית בדרך של בסיס וצורן סופי. - זיהוי משמעות הצורנים הסופיים הרווחים: - סן, סי, סית, סון, סאי	- הקף בעיגול שני שמות בעלי סיומת סית המציינים שם תואר בנקבה: חצאית, סובלנית, מפית, כלנית, חסכנית - לפניך ארבע שמות. - העתק את המילה היוצאת דופן מבחינת דרך התצורה וציין את דרך התצורה שלה: - אלימות, היצמדות, התנהגות, ציות	
תקינות בפועל ובשם	הידע של הצורות התקינות עשוי להידרש בכמה מישורים: בחירה בצורה התקינה או תיקון צורה שגויה. יושם דגש על טעויות שכיחות בשפה העברית כשפה שנייה, כגון טעויות בהתאם, בהצטרפויות הפועל והשם, בהשמטת מילת היחס 'את' וכדומה.	בכל אחד מהמשפטים תקן את השיבוש: - גם אני יבוא אליך מחר. - בקרוב אתם לראות עד כמה אני צודק.	

נושאים	פירוט	דוגמאות לדרכי תשאול	הדגשים
שם המספר	שימוש תקין בשם המספר: הנטייה וההתאם. הסוג: מספר יסודי (מונה), סידורי, סתמי תאריכים	כתוב במילים: רק 9% _____ מהנשאלים השיבו. נולדתי ב-2 _____ באפריל 1973.	התלמידים לא יידרשו להקפיד על תקינות באותיות השימוש בשם המספר. יש להקפיד על כתיב תקין בשם המספר.
מילות היחס	- שימוש במילות היחס המתאימות בהצטרפותן לפועל ולשם (קינא ב/ל-, אחראי ל/על וכדומה) - מילות היחס בשאלה, כגון: ממה?/ממי? על מה? על מי? ועוד - שימוש תקין - נטייה תקנית של אותיות היחס ומילות היחס (אצלם, אלייך, אתכם, בשבילם, בלעדיהם וכדומה) - נטייה ושיבוץ של מילות היחס בהקשר. (עם מחסן מילות יחס נתון או בלעדיו)	במשפטים שלפניך שבץ מילת יחס מתאימה: 1. ההומור והצחוק מסייעים לאדם לשמור הבריאות הנפשית שלו. 2. רק אדם חזק יכול לצחוק על עצמו, ולהראות החולשות שלו. 3. התלמיד אינו מכיר את חבריו. הוא רק מתכתב (עם).	שיבוץ מילת יחס מתאימה מתוך 'מחסן' מילות יחס נתון או בלעדיו. שיבוץ מילת יחס מתאימה תוך הטייתה בצורה נכונה. בבחינה ייתכנו משימות במסגרת יחידת השיח: השלמת חללים בקטע (קלז) הכולל נושאים מגוונים כגון: מילות קישור מסוגים שונים, שיבוץ פעלים, שמות פועל ושמות פעולה בהתאם לנדרש בהקשר.

7 . שאלות עמ"ר (ערכים מעורבות ורלוונטיות)

שאלות עמ"ר שואפות להיות שאלות חשיבה מסדר גבוה הנוגעות לחיי הלומדים והעוסקות בערכים כלליים או העולים מתוך תוכנית הלימודים. תפקידן של השאלות הללו הוא לקדם למידה בעלת משמעות ללומד ולעורר שיח ערכי בכיתה. העיסוק בשאלות עמ"ר במסגרת הוראת העברית לתלמידים עולים חדשים הוא בסיס לדיון בערכים ובנושאים הרלוונטיים לעולמם ולחיהם כגון עלייה וקליטה, מעורבות חברתית, קשיי היטמעות בחברה הישראלית וכדומה.

על המורים לקדם שיח עמ"ר בלמידה כחלק מהנושאים העולים מן הטקסטים הנלמדים, מן הטקסטים המופקים וכחלק מהעיסוק בידע הלשוני ומהרלוונטיות שלו לחיי היום-יום של התלמיד. בבחינות הבגרות בעברית שאלת עמ"ר תופיע לרוב כמטלת כתיבה אישית ו/או הבעת עמדה. בדרך כלל נושאי הכתיבה יהיו בזיקה ישירה או עקיפה לנושאי הטקסטים של הבחינה. בהערכת שאלות אלה תיבחן יכולת ההבעה וניסוח התשובה בכתיבה מעמיקה ומבוססת, לכידה ותקנית.

חשוב מאוד שלא להציג את נושאי העמ"ר כנושא העומד בפני עצמו בתוכנית הלמידה. כך, אין ללמד שאלות עמ"ר או מענה על שאלות עמ"ר כאילו היו אלה סוגת כתיבה נבדלת. להלן דוגמה לשאלות העמ"ר שהופיעו בבחינות הבגרות בעברית **לתלמידים עולים חדשים**.

לדעתך, איזה מבין הגורמים בשאלות 6 ו-6א. פוגע בהתעניינות בלמידה במידה רבה יותר? נמק את תשובתך בהסתמך על הנאמר בטקסטים ועל חוויות מניסיוןך האישי או מניסיונם של אחרים בסביבתך.

(שאלון 75284, קיץ תשע"ט)

ביבליוגרפיה מומלצת למורים

ספרי עזר למורה - להוראה ולתרגול

- בליבוים, ר' (תש"ע). עברית בהא הידיעה, אקדמון, ירושלים: האוניברסיטה העברית.
- בליבוים, ר' (תש"ל). חברתקלזים, אקדמון, ירושלים: האוניברסיטה העברית.
- בליבוים, ר' (2011). הקלז - הגדרתו ויתרונותיו, *הד האולפן*, 98, 101-105.
- בליבוים, ר' (תשע"ג). פעל+. ירושלים: האוניברסיטה העברית, מאגנס.
- בליבוים, ר' (תשנ"ח). תחביר+. ירושלים: האוניברסיטה העברית, אקדמון.
- בליבוים, ר' (תשנ"ז). תחביר לרמה ו' תרגול לספר תחביר+. ירושלים: האוניברסיטה העברית, אקדמון.
- הומינר, ג' וצוקי ש' (תשע"א), בין השורות - עברית לרמת המתקדמים. ירושלים: האוניברסיטה העברית, אקדמון.
- הומינר, ג' וצוקי ש' (תשע"ה), הפעל בפעולה - עברית לרמת המתקדמים. ירושלים: האוניברסיטה העברית, אקדמון.
- לנצברג, ג' (תשע"ו). תחביר משולב. ירושלים: האוניברסיטה העברית, אקדמון.
- Ur, P. (1996). *A course in language teaching: practice and theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ur, P (2011). *Vocabulary activities*. Cambridge: Cambridge University Press.

ספרים ומאמרים מומלצים בנושא רכישת שפה והוראתה

- אולשטיין, ע' (1997). "חקר הרכישה של לשון שנייה ושל הוראת לשון - מה למדנו עד עתה?" *הד האולפן החדש*, 73, עמ' 53-58.
- אולשטיין, ע' ו-ע' השכל-שחם (תשע"ב). הוראת שפה המבוססת על חקר השיח, בתוך: השכל-שחם ע', ר' בורשטיין, ע' עמיר וה' אתקין (עורכות) *מזמרת הלשון: עיון ומחקר בחתוך הלשוני* עמ' 366-387. ירושלים: משרד החינוך.
- אלפי-שבתאי, א' ורביד, ד' (2001). ידע לא ילידי בלשון שנייה: המקרה של הסביל. סקריפט - אוריינות: חקר, עיון ומעש, 2, 101-77.
- גונן, ע' (תש"ע): "מחקר הדקדוק והוראת העברית כשפה זרה - תקן ומציאות בלימוד חוק דקדוקי", *חלקת לשון* 41, עמ' 139 - 154.
- לידובסקי-כהן, צ' (2010): מיקרו דקדוק לעומת מקרו דקדוק - במה אנו עוסקים

ובמה מן הראוי שנעסוק, הד האולפן החדש, 97.

- עמיר ע' וה' אתקין (תשע"א). מה בין דיון לוויכוח? חלקת לשון, 42, 136-119
- רביד, ד' (תשס"ב). ניצני השיח הדבור והתפתחותם ברכישת השיח העיוני. בלשנות עברית, 5051, 95-121.
- רוזנר, ר' (2014). "דיבור מתוכנן" בתכניות הלימודים בעברית (כשפת אם) בבית הספר העל-יסודי בישראל: סקירת התכניות משנות החמישים של המאה העשרים ועד ימינו. דפים, 57, 121-95.
- שורצולד (רודריג), א' (תשע"ב). מלשון הלימודים ללימוד הלשון, בתוך: השכל-שחם ע', ר' בורשטיין, ע' עמיר וה' אתקין (עורכות) מזמרת הלשון: עיון ומחקר בחיך הלשוני (עמ' 139 - 146). ירושלים.

חומרים מקוונים

הד האולפן החדש - להנחלת העברית ותרבותה

הוראה המעודדת תפקודי שפה, מחקר ומעשה בהוראת העברית, קיץ 2017
הפורטל הפדגוגי